

УДК 598.2:574.42(477.71)

Дубініна Ю.Ю., Кошелєв О.І., Кошелєв В.О., Пересадько Л.В.
**СЕЗОННЕ РОЗМІЩЕННЯ ЖОВТОНОГО МАРТИНА *LARUS*
CACHINNANS PALLAS, 1811 ОСТРОВІВ ОБИТІЧНОЇ ЗАТОКИ
(ПІВНІЧНО-ЗАХІДНЕ ПРИАЗОВ'Я)**

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.Хмельницького

Розглянуто територіальні зв'язки жовтоногого мартина гніздових колоній, розташованих на островах Обитічної затоки. Проведено аналіз основних етапів річного життєвого циклу *Larus cachinnans* Pallas, 1811 у відповідності до сезонних особливостей кожної вікової групи мартинів (молоді, статевонезрілі, дорослі). На основі цих даних встановлені напрями і дальність розльотів, серед яких виділено міграції: внутріконтинентальні, в межах України, в межах гніздової області. Поселенню виду на островах Обитічної затоки властиві висока ступень консерватизму дорослих мартинів, широкий розмах післягніздових кочівель та дисперсія молодих птахів, обмін особинами між сусідніми колоніями і формування нових колоній за рахунок статевонезрілих особин виду.

Ключові слова: мартин жовтоногий, кільцювання, територіальні зв'язки, гніздові колонії та поселення, внутріконтинентальні міграції.

Дубинина Ю.Ю., Кошелєв А.І., Кошелєв В.А., Пересадько Л.В.
**СЕЗОННОЕ РАЗМЕЩЕНИЕ ЧАЙКИ-ХОХОТУНЬИ *LARUS CACHINNANS*
PALLAS, 1811 ОСТРОВОВ ОБИТОЧНОГО ЗАЛИВА (СЕВЕРО-ЗАПАДНОЕ
ПРИАЗОВЬЕ)**

Мелитопольский государственный педагогический университет им. Б. Хмельницкого

Рассмотрены территориальные связи чайки-хохотуньи из гнездовых колоний, расположенных на островах Обиточного залива. Проведён анализ основных этапов годового жизненного цикла *Larus cachinnans* Pallas, 1811 с учётом сезонных особенностей каждой возрастной группы чаек (молодые, неполовозрелые, взрослые). На основе этих данных установлены направления и дальность разлётов, среди которых были выделены миграции: внутриконтинентальные, в пределах Украины, в пределах гнездовой области. Поселение вида на островах Обиточного залива характеризуется высокой степенью консерватизма взрослых хохотунь, широким размахом послегнездовых кочевок и дисперсией молодых птиц, обменом особями между соседними поселениями и формированием новых колоний за счёт неполовозрелых особей вида.

Ключевые слова: чайка-хохотунья, кольцевание, территориальные связи, гнездовые поселения, внутриконтинентальные миграции.

Dubinina U.U., Koshelev A.I., Koshelev V.A., Peresadjko L.V.

SEASONAL DISTRIBUTION OF YELLOW-LEGGED GULL (*LARUS CACHINNANS* PALLAS, 1811) OF ISLANDS OF OBITOCHNAYA BAY (NORTH-WEST AZOV SEA AREA)

Bogdan Chmelnitskiy Melitopol State Pedagogical University

Considered territorial connection of Yellow-legged gull in breeding colony on islands Obitochnaya Bay. Analysis of the basic stages of the annual life cycle of *Larus cachinnans* Pallas, 1811 with taking into account the seasonal characteristics of each age group of seagulls (young, immature, adult). Based on this data set direction and distance of displacement, among whom were identified intra-continental migrations, domestic migrations within the territory of Ukraine and migrations within the nesting area. Settlement species on islands Obitochnaya Bay characterized by: high degree conservatism of adult Yellow-legged gull a wide range in season after nesting migrations and variance of young birds, the exchange of individuals between neighbouring settlements and the establishment of new colonies at the expense of immature individuals.

Keywords: Yellow-legged gull, ringing, spatial relationships, intracontinental migrations, breeding colony

ВСТУП

В Україні звичайними місцями мешкання жовтоногого мартина (*Larus cachinnans* Pallas, 1811) є узбережжя та острови Чорного, Азовського морів; низов'я річок Дністра, Дніпра, Дунаю. Великі гніздові поселення відомі в Криму, на Сиваші, у Північно-Західному та Північно-Східному Приазов'ї [1,2,8,9]. З Азово-Чорноморського узбережжя в останні десятиріччя відбувається переміщення та розселення жовтоногих мартинів на внутрішні водойми України [3,4,6]. Внаслідок антропогенної трансформації екосистем, появи на Дніпрі низки водосховищ, створення численних риборозплідних ставків жовтоногий мартин сформував нові гніздові поселення в континентальній частині країни [6,7]. Зимує жовтоногий мартин біля північних берегів Чорного моря, а в суворі зими відлітає до узбережжя Болгарії та південних чорноморських берегів Кавказу, відомі зустрічі біля узбережжя Лівану. Звичайні взимку на північному Каспії, особливо в дельті Волги [1,8,9]. В останні роки жовтоногий мартин у великій кількості залишається на зимівлю і Північно-Західному Приазов'ї, на Сиваші, а також відлітає до країн Західної Європи [13].

В Азово-Чорноморському регіоні мешкає 80 % гніздової популяції жовтоногого мартина [1,2,8,9]. В Північно-Західному Приазов'ї багато років існують великі гніздові колонії на островах Молочного лиману і Обитічної затоки Азовського моря. Основними місцями гніздування мартинів виступають акумулятивні острови. Площа та стан островів знаходяться в залежності від рівня води в морі що пов'язано з вітровим режимом. Детальних відомостей про територіальні зв'язки птахів окремих популяцій, гніздових поселень та колоній вкрай мало. Тому метою дослідження стало вивчення територіальних зв'язків

жовтоногого мартина з гніздових колонії, що розташовані на островах. Об'єктом дослідження є жовтоногий мартин у гніздовій колонії Обитічної затоки; предметом дослідження виступають територіальні зв'язки птахів даної колонії.

МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ

Матеріалом даного дослідження послугувала інформація регіональної бази даних про повернення окільцьованих птахів Азово-Чорноморської орнітологічної станції [10,11,12]. З 1988 по 2012 рр. на островах Обитічної затоки нами за участю студентів МДПУ було окільцьовано понад 3273 пташенят жовтоногого мартина. Всього від них отримано 52 повідомлення про повернення кілець. Природні умови Обитічної коси та затоки і розташування колонії птахів описані в літературі [2,13].

Річний життєвий цикл жовтоногого мартина нами був розділений на сезони: весняної міграції, гніздовий, післягніздовий, осінньої міграції, зимовий. За віком жовтоногих мартинів було розділено на групи: I група - птахи у віці до 1 року (молоді); II група - птахи віком від 1,1 року до 3-х років (статевонезрілі); III група - птахи у віці старше 3-х років (дорослі). Відсоткове співвідношення повернень кілець від мартинів по окремих роках вираховано від загальної суми повернень кілець. Відсоткове співвідношення повернень кілець по сезонах вираховано від загальної суми повернень кілець від усіх вікових груп мартинів за певний сезон. Дальність та напрями розльотів мартинів було встановлено завдяки картам Google maps. Відсоткове співвідношення по дальності розльотів кожної вікової групи вираховано у відповідності: сума повернень кілець за сезон до суми повернень певної дальності. Відсоткова доля кожної групи за напрямками встановлена у відповідності кількості повернень кілець від особин мартинів певного віку та напряму до загальної суми повернень кілець за сезон.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Аналіз даних кільцювання дає можливість розглянути основні етапи річного життєвого циклу жовтоногих мартинів у відповідності до сезонних особливостей кожної вікової групи. Доля повернень кілець від різних вікових груп мартинів із поселень коси Обитічної Азовського моря склала: для молодих – 65,38 %, статевонезрілих – 23,07 %, дорослих – 11,53 %. Повернень кілець, пов'язаних із весняною міграцією від мартинів із поселень Обитічної коси не отримано.

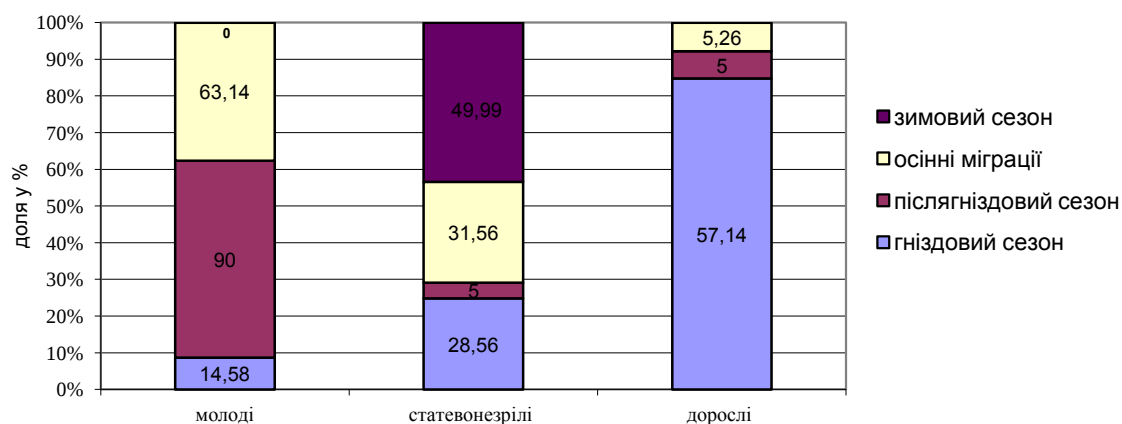

Рис. 1. Сезонне співвідношення повернень кілець від мартинів різних вікових груп з поселення коси Обитічної

У гніздовий сезон отримано 13,46 % повернень. У даному сезоні переважають повернення від статевонезрілих та дорослих мартинів (рис. 1.). Коса Обитічна розташована на південному сході України, а в напрямках міграцій переважають західний, північний та північно-західний. За даними напрямками жовтоногий мартин розповсюджується за течією Дніпра, осідаючи поблизу ріки у Дніпропетровській області. Частина мартинів (до 20 %) прагне до островів Молочного лиману (о-ви Підкова та Довгий), що вказує на обмін особинами. У північному напрямку мігрує 14,28 % птахів. Молоді мартини розповсюджуються уздовж русла Дніпра; віддалення за напрямом склало 225 км (табл. 1,2; рис. 2).

Таблиця 1. Напрями переміщення різних за віком жовтоногих мартинів з островів коси Обитічної

Напрями розльотів	Сезон життєвого циклу/вікова група						середній радіус розльотів напрямку, км	середній радіус розльотів за сезон, км
	Молоді мартини		Статєво незрілі мартини		Дорослі мартини			
Кількість особин	абс.	%	абс.	%	абс.	%		
Гніздовий сезон n=7								
Північний	1	14,28	-	-	-	-	225 км	
Північно-західний	-	-	2	28,58	1	14,28	774,66 км	
Західний	-	-	-	-	2	28,58	89 км	578,14 км
Східний	-	-	-	-	1	14,28	10 км	
Сер. значення, км	225 км		1076,5 км		61,25 км		- - -	

Післягніздовий сезон $n = 20$								
Північний	-	-	-	-	1	5	15 км	631,94 км
Північно-західний	4	20	1	5	-	-	136 км	
Північно-східний	2	10	-	-	-	-	93 км	
Південно-західний	3	15	-	-	-	-	252,66 км	
Східний	8	40	-	-	-	-	10,62 км	
Західний	1	5	-	-	-	-	1450 км	
Сер. значення, км	159,28 км		231 км		15 км		---	
Сезон осінніх міграцій $n = 19$								
Північно-західний	4	21,05	2	10,52	-	-	232,5 км	284,05 км
Північно-східний	1	5,26	-	-	-	-	102 км	
Південно-західний	4	21,05	2	10,52	1	5,26	538,71 км	
Західний	1	5,26	-	-	-	-	89 км	
Східний	2	10,52	2	10,52	-	-	10 км	
Сер. значення, км	169,25 км		267,33 км		1400 км		---	
Зимовий сезон $n = 6$								
Північно-західний	-	-	-	-	1	16,66	1900 км	710,5 км
Південний	1	16,66	-	-	-	-	1495 км	
Південно-західний	1	16,66	2	33,33	-	-	286 км	
Східний	1	16,66	-	-	-	-	10 км	
Сер. значення, км	592,66 км		828,33 км		--		---	

Таблиця 2. Дальність переміщень різних за віком жовтоногих мартинів з островів коси Обитічної

Дальність	Сезон життєвого циклу/вікова група
-----------	------------------------------------

розльотів, км	Молоді мартини		Статевонезрілі мартини		Дорослі мартини		середній радіус розльотів за сезон, км
Кількість особин	абс.	%	абс.	%	абс.	%	
Гніздовий сезон $n = 7$							
10 км	-	-	-	-	1	14,28	578,14
100 км	-	-	-	-	3	42,86	
500 км	1	14,28	1	14,28	-	-	
> 1000 км	-	-	1	14,28	-	-	
Сер. значення, км	225 км		1076,5 км		61,25 км		
Післягніздовий сезон $n = 20$							
10 км	8	40	-	-	1	5	155,65 км
100 км	4	20	-	-	-	-	
500 км	5	25	1	5	-	-	
>1000 км	1	5	-	-	-	-	
Сер. значення, км	159,28 км		231 км		15 км		
Сезон осінніх міграцій $n = 19$							
10 км	2	10,52	2	10,52	-	-	284,05 км
100 км	1	5,26	1	5,26	-	-	
500 км	9	47,36	1	5,26	-	-	
1000 км	-	-	2	10,52	-	-	
>1000 км	-	-	-	-	1	5,26	
Сер. значення, км	169,25 км		267,33 км		1400 км		
Зимовий сезон $n = 6$							
10 км	1	16,66	-	--	-	-	710,5 км
500 км	1	16,66	2	33,33	-	-	
>1000 км	1	16,66	1	16,66	-	-	
Сер. значення, км	502,66 км		858, 33 км		---		

У північно-західному напрямку мігрує 57,14 % мартинів; з них 28,58 % складають статевонезрілі мартини, які розповсюджуються уздовж русла Дніпра та риборозводних ставків у Дніпропетровській області. Частина з них долає відстані понад 1000 км, досягає внутрішніх водойм та побутових звалищ Німеччини (рис. 2,3).

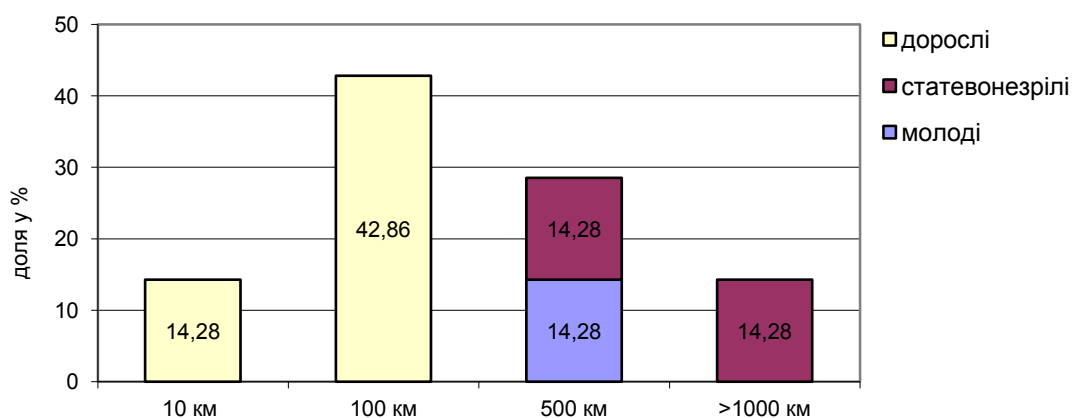

Рис. 2. Дальність розльотів мартинів поселення коси Обитічної у гніздовий сезон

Молоді мартини з островів Обитічної коси на території Німеччини були зареєстровані на тих же місцях, що і птахи з островів Молочного лиману [5,10,11,12]. Реєстрація азовських мартинів у гніздовий період на внутрішніх водоймах у континентальній частині Європи, вказує на можливість формування за їхній рахунок нових колоній. У даному напрямку берегів Молочного лиману досягають 14,28 % молодих мартинів. Середня відстань віддалення від рідних поселень становить 774,66 км (табл. 2).

На західному шляху міграції жовтоногих мартинів в межах України лежить багато водойм. У даному напрямку мігрує 28,58 % дорослих мартинів, середньою віддаленістю до 89 км, вони досягають о. Підкова Молочного лиману. У гніздовий період частина дорослих мартинів (14,28 %) повертається до рідного поселення коси Обитічної Азовського моря, та на відстані до 10 км, затримується у північно-східному напрямку. На островах Молочного лиману, середнім віддаленням 89 км відмічено 28,58 % дорослих мартинів. Данні підтверджують обмін особинами між сусідніми поселеннями коси Обитічної і Молочного лиману [5]. В межах України, середнім віддаленням від рідного поселення 239 км відмічено: молодих мартинів – 14,28 %, статевонезрілих - 14,28 %. На території Німеччини, віддаленням 1900 км відмічено 14,28 % статевонезрілих мартинів. (рис. 4).

Середня величина дальності розльотів по групах становить: молоді – 225 км, статевонезрілі – 1076,5 км, дорослі – 61,25 км.

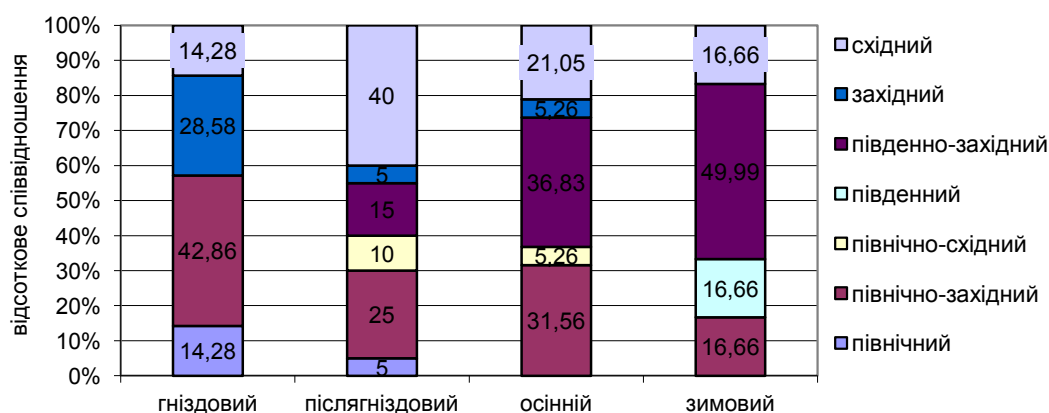

Рис. 3. Напрямки розльотів мартинів з поселення коси Обитічної у різні сезони життєвого циклу

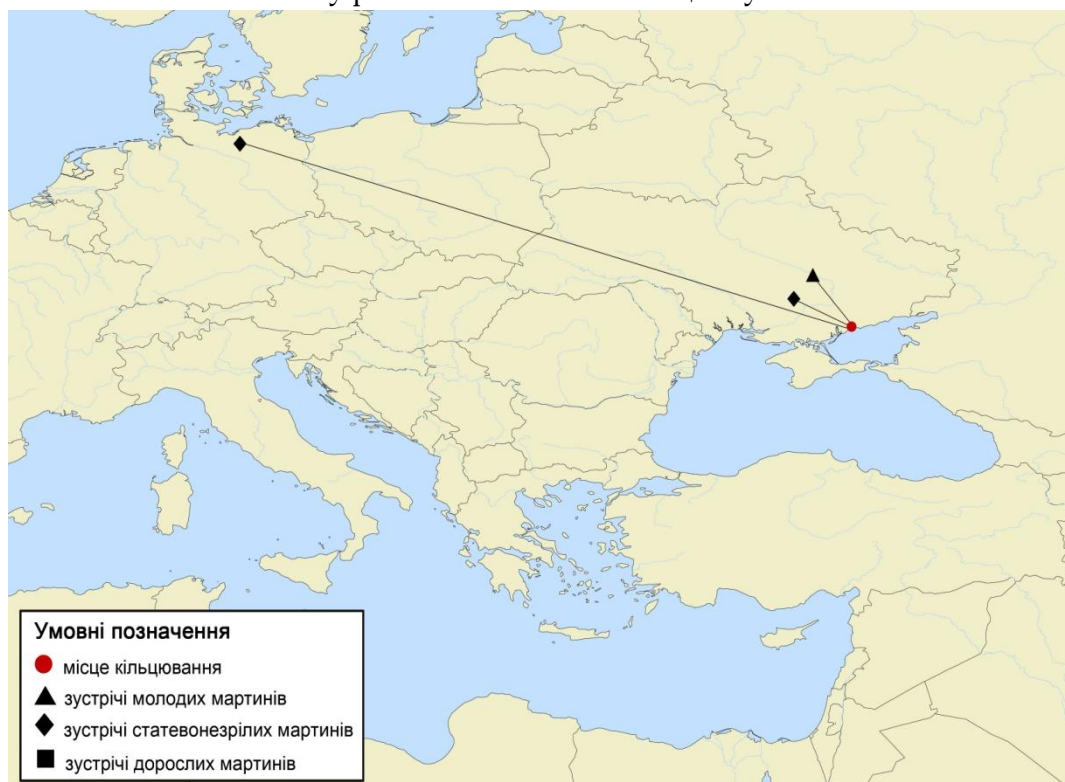

Рис. 4. Розташування жовтоногих мартинів, народжених на островах коси Обитічної Азовського моря у гніздовий сезон

У післягніздовий період отримано 38,46 % повернень, з них 90 % складають молоді мартини, 5 % - статевонезрілі, 5 % - дорослі. До основних напрямів додаються ще два: північно-східний та північно-західний. У північному

напрямку відмічено 5 % дорослих мартинів, віддаленістю до 15 км від рідного поселення м. Приморськ (рис.5).

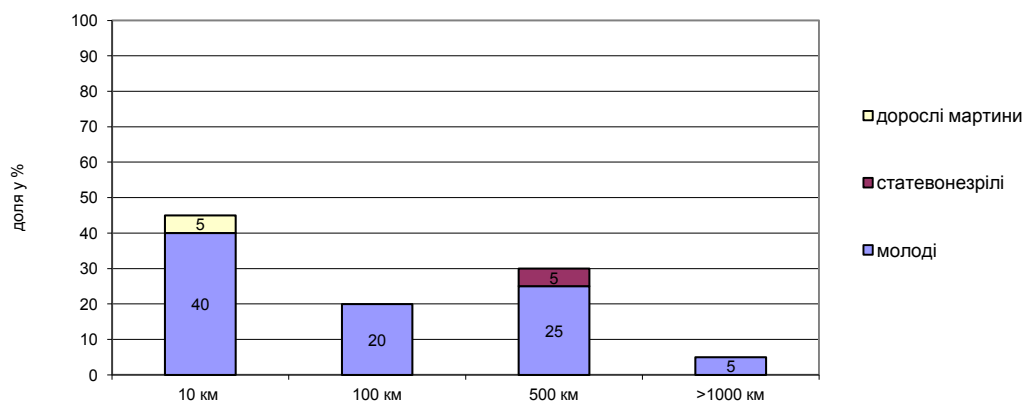

Рис. 5. Дальність розльотів мартинів поселення коси Обитічної у післягніздовий сезон

У північно-західному напрямку, середнім віддаленням до 136 км, мігрує 25 % молодих та статевонезрілих мартинів. Мартини досягають поселень виду на відстані 100-150 км в межах Запорізької (Молочний лиман) та Дніпропетровської областей. У північно-східному напрямку, середнім віддаленням 93 км, мігрує 10 % молодих птахів, досягають Донецької області, м. Маріуполь. У південно-західному напрямку 15 % молодих мартинів тяготить до центральних та південних поселень АР Крим, середнім віддаленням 259,66 км.

У післягніздовий період 40 % молодих і 5 % дорослих мартинів тримаються в радіусі 10 км, поблизу рідного поселення коси Обитічної (рис. 5). В межах Запорізької області, віддаленістю 74 км, тримається 15 %, а до Донецької долітає 5 % молодих мартинів. В межах України, середнім віддаленням 259,66 км, відмічено 30 % жовтоногих мартинів; з них 5 % статевонезрілих мартинів досягають Дніпропетровської області, 25 % молодих мартинів відмічені у Дніпропетровській, Донецькій областях та АР Крим. У західному напрямку 5 % молодих мартинів скоюють дальні міграції, віддаленість 1400 км. Середній радіус за сезон – 155,65 км; молодих – 159,28 км, статевонезрілих – 231 км, дорослих – 15 км (рис. 6).

Рис. 6. Розташування жовтоногих мартинів народжених на островах Обитічної затоки Азовського моря у післягніздовий сезон

В період осінніх міграцій отримано 36,53 % повернень кілець, переважно від молодих особин мартинів. Відсоткове співвідношення: молоді – 61,15 %, статевонезрілі – 31,57 %, дорослі – 5,26 %. Особливість даного сезону – збільшення кількості птахів, що покидають гніздову область та прямують до Криму, південних областей України та розповсюджуються уздовж русла Дніпра. Основні траси міграцій залишаються стабільними (рис. 8). У північно-західному напрямку 31,57 % мартинів, мігрує в межах України, середнім віддаленням 232,5 км від рідного поселення. З них 21,05 % молодих мартинів досягають Дніпропетровської, Полтавської, Запорізької областей. У північно-східному напрямку 5,26 % молодих мартинів затримуються поблизу портових та промислових споруд у Донецькій області, віддаленістю від рідного поселення 102 км (рис. 7).

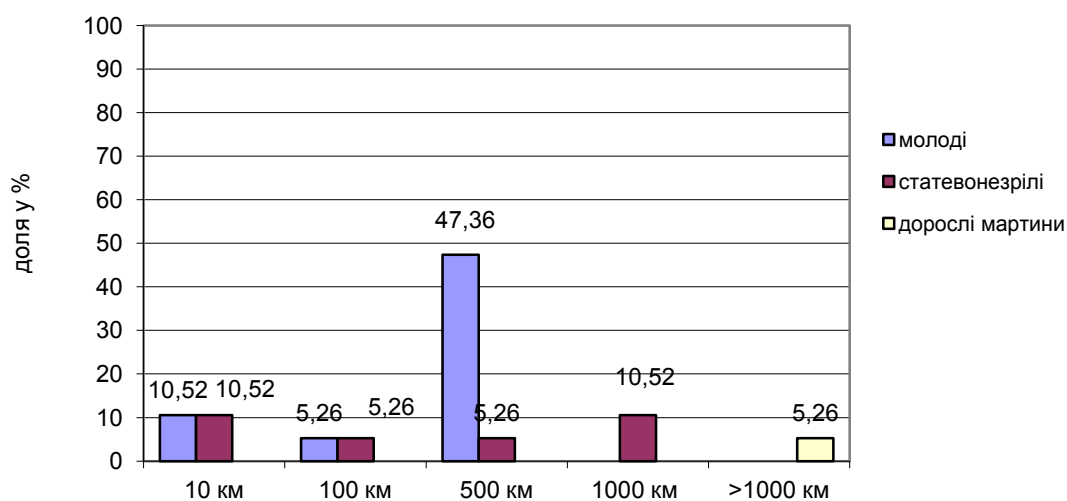

Рис. 7. Дальність розльотів мартинів поселення коси Обитічної у сезон осінніх міграцій

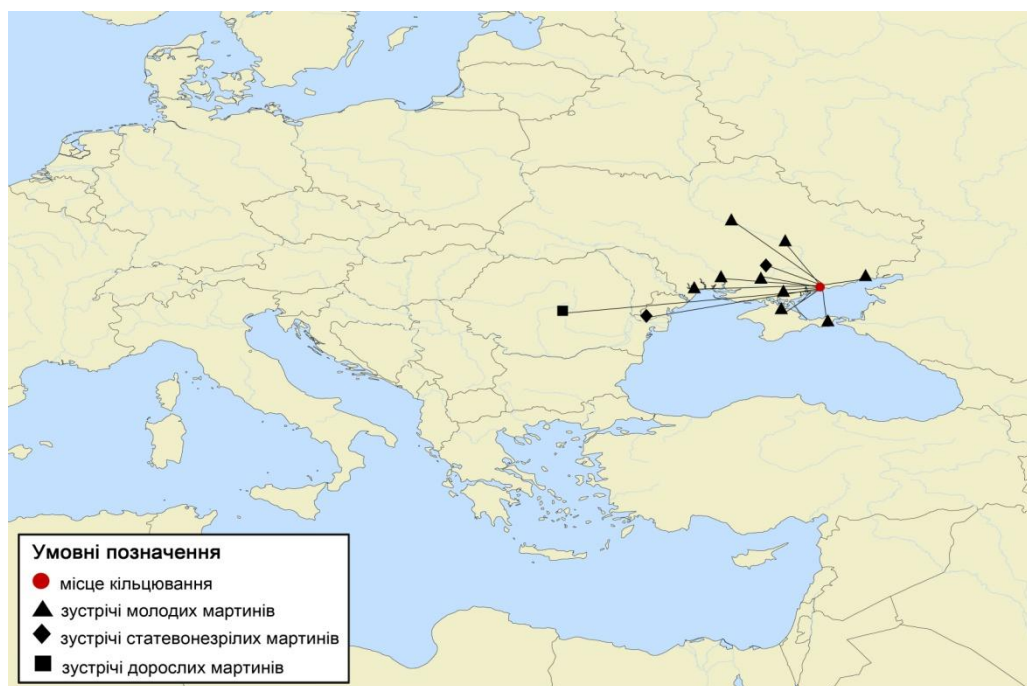

Рис. 8. Розташування жовтоногих мартинів народжених на островах Обитічної затоки Азовського моря у сезон осінніх міграцій

У південно-західному напрямку отримано 36,83 % повернень, середнім віддаленням 538,71 км. З них 21,05 % молодих мартинів відмічено на південному заході України (Одеська, Миколаївська область, Крим). Незначна частка

статевонезрілих мартинів (10,52 %) відмічені на одеських лиманах та одиничні особини (5,26 %) дорослих мартинів скоюють дальні перельоти у південно-західному напрямку до чорноморського узбережжя Болгарії (рис. 8).

Незначна частка молодих мартинів (5,26 %) розповсюджується у західному напрямку, досягаючи о. Підкова Молочного лиману, віддаленого 90 км від поселення Обитічної коси. У східному та північно-східному напрямках, на відстані до 10 км розповсюджуються рівна кількість молодих та статевонезрілих мартинів (по 10,52 %). Поблизу рідного поселення коси Обитічної, в радіусі 10 км, тримається 21,04 % статевонезрілих мартинів. Кількість розльотів молодих та статевонезрілих мартинів по Україні збільшується, особливо в радіусі до 100 км. Середнім віддаленням 255,4 км відмічено 52,62 % мартинів; з них 47,36 % молодих мартинів розповсюджуються по півдню України та АР Криму. Не значна кількість статевонезрілих мартинів (до 5,26 %) відмічено у Дніпропетровській області. В радіусі до 1000 км, середнім віддаленням 621 км відмічено 10,52 % статевонезрілих мартинів. Дальні відстані, понад 1000 км долають 5,26 % дорослих мартинів.

Дистанція середньої віддаленості розльотів за сезон – 284,05 км; для молодих – 169,25 км, статевонезрілих – 267,33 км, дорослих – 1400 км.

Рис. 9. Розташування жовтоногих мартинів народжених на островах Обитічної затоці Азовського моря у зимовий сезон

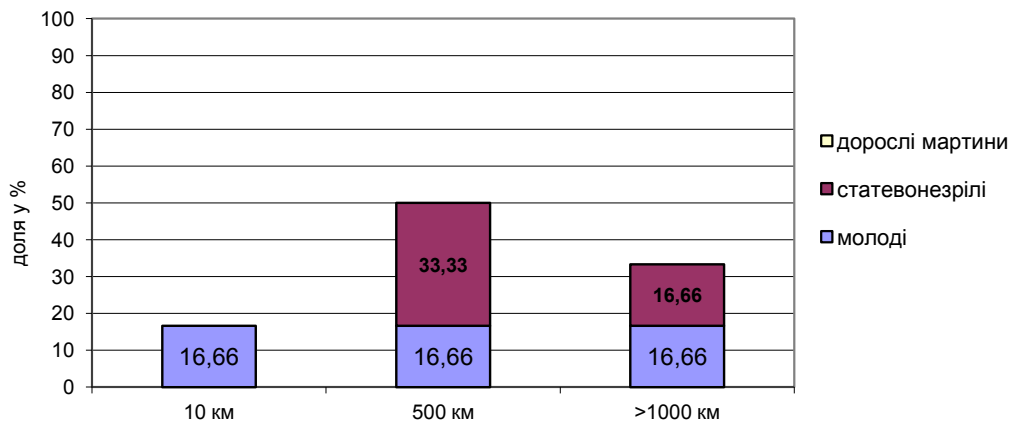

Рис. 10. Дальність розльотів мартинів поселення коси Обитічної у зимовий період

В період зимівлі отримано 11,53 % повернень від молодих та статевонезрілих особин. Молоді мартини відмічені у південному (о. Кіпр), південно-західному (Миколаївська обл.) та східному (Обитічна коса) напрямках. Поблизу коси Обитічної, в радіусі 10 км відмічено 16,66 % молодих мартинів.

Значна доля молодих та статевонезрілих мартинів (50 %) долає відстані до 500 км, середнім віддаленням 286,66 км, осідаючи у Миколаївській та Херсонській областях. Дальні перельоти скоюють 33,33 % молодих та дорослих мартинів, середнім віддаленням 837,5 км (рис. 9,10).

Середня дистанція розльотів за сезон – 710,5 км; для молодих – 592,66 км, для статевонезрілих – 828,33.

ВИСНОВКИ

1. У гніздовий період, молоді особини жовтоногого мартина народжені у гніздових колоніях островів Обитічної затоки розповсюджуються по найближчих гніздових поселеннях виду в межах Північного-Західного Приазов'я. В радіусі до 10 км від островів відмічено - 12,50 % молодих та статевонезрілих мартинів, доля дорослих мартинів склала - 14,28 %. В радіусі до 100 км, поблизу сусідніх колоній, відмічено 42,86 % дорослих птахів. В радіусі до 500 км, відмічено 29,56 % молодих і статевонезрілих мартинів.
2. У післягніздовий сезон мартини різного віку, переміщуються поблизу гніздового поселення в радіусі до 10 км; молоді - 40 %, дорослі – 5 % птахів; в радіусі до 100 км переміщується - 20 % молодих особин мартинів. В подальшому дистанція розльотів молодих і статевонезрілих мартинів збільшується. Частина молодих птахів - 20 % відмічені на відстані до 500 км від місця гніздування - у АР Крим і Дніпропетровській області. Пріоритетними напрямками розльотів у післягніздовий період є південний та північно-західний. Для не значної кількості

статевонезрілих мартинів (до 5,26 %) властиві дальні переміщення до 1400 км. У південно-східному і східному напрямку мігрує 40 % молодих мартинів.

3. В осінній сезон в області гніздування поблизу рідної колонії в радіусі до 10 км відмічено 21,04 % молодих мартинів. В радіусі до 100 км відмічено разом молодих та статевонезрілих - 10,52 %. Наприкінці сезону дальність розльотів збільшується, молоді мартини помічені в радіусі від 500 до 1000 км від рідних поселень – 10,52 % статевонезрілих та 5,26 % дорослих мартинів. Переважними напрямками осінніх міграцій є південний, південно-західний, південно-східний.

4. В зимовий період поблизу Обитічної затоки відмічено 16,60 % статевонезрілих мартинів. Птахи розповсюджуються уздовж чорноморського узбережжя південно-західних областей України. Для переміщення молодих та статевонезрілих мартинів (83,31 %) властиві південний, південно-західний, південно-східний та східний напрямки, для дорослих мартинів (16,66 %) північно-західний.

5. Для мартинів, що народилися в колонії Обитічної затоки, характерні висока прив'язаність до острова впродовж всього року у дорослих мартинів; широкий розмах післягніздових кочівель та дисперсія молодих птахів, освоєння нових трас в раніше не характерному південно-західному напрямку; обмін особинами між сусідніми великими колоніями та поселеннями.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Птицы СССР. Чайковые. / Под ред. В.Д. Ильичева, В.А. Зубакина.- М.: Наука.- 1988.- 420 с.

Численность и размещение гнездящихся околоводных птиц в водно-болотных угодьях Азово-Черноморского региона Украины / [В.Д. Сиохин, И.И. Черничко, Ю.А. Андрищенко и др.]; Под общей ред. В.Д. Сиохина.- Бранта: Мелитополь-Киев.- 2000.- 476 с.

Атамась Н.С. Механизм вселения чайки-хохотуньи (*Larus cachinnans* Pall.) в экосистемы среднего Днепра // Тез. Док. Второго межд. Симпоз. по изучению инвазийных видов «Чужеродные виды в Голарктике», Борок Ярославской обл., Россия, 27 сентября – 1 октября 2005.- Рыбинск-Борок.- 2005. – С. 186-187.

Грищенко В.Н. Динамика численности чайки-хохотуньи в колонии у Каневской ГЭС в 1991-2006 гг. / В.Н. Грищенко, М. Н. Гаврилюк, Е.Д. Яблоновская-Грищенко // Авіафауна України. - Вип. 3.- 2006 – С 59-64.

Дубініна-Пахуща Ю.Ю. Сезонні переміщення та територіальні зв'язки жовтоногого мартина (*Larus cachinnans* Pallas, 1811) з о. Довгий Молочного лиману (Північно-західне Приазов'я) за результатами кільцювання // Природничий альманах. Серія Біологічні науки.- Вип. 17.- Херсон, ПП Вишемирський.- 2012.- С. 93-108.

Атамась Н. С. Особенности экологии чайки-хохотуньи *Larus cachinnans* (Laridae, Charadriiformes) в гнездовой период на закрытых континентальных водоёмах Украины // Вестник зоологии.- 2007.- Т. 41, №4.- С. 327-336.

- Грищенко В.Н. Каневская чайка-хохотунья загнездилась в Польше / В.Н. Грищенко, Е.Д. Яблоновская-Грищенко // Беркут.- № 14.- 2005.- С 30-32.
- Лохман Ю.В. Экология хохотуньи (*Larus cachinnans* Pallas, 1811) на Таманском полуострове // Экологические проблемы Таманского полуострова. /Отв. ред. Ю.В. Лохман. – г Краснодар.- 2004.- С.105-114.
- Юдин К.А. Фауна России и сопредельных стран / Ржанкообразные Charadriiformes, Поморники семейства Stercorariidae и Чайки подсемейства Larinae / К.А. Юдин, Л.В. Фирсова. - СПб.: Наука.- 2002. – 667 с.
- Мацеевская Н. Б. Информация регионального банка данных о возвратах окольцованных птиц. Сообщение 1. Веслоногие, Голенастые, Чайковые / [Н. Б. Мацеевская, А.И. Кошелев, Е. А. Дядичева] // Бранта: Сб. научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. Вып .№ 1.- Мелитополь: Бранта.- 1998.- С. 130-142.
- Мацеевская Н. Б. Информация регионального банка данных о возвратах окольцованных птиц. Сообщение 2. Веслоногие, чайковые (дополнение) / [Н. Б. Мацеевская, А.И. Кошелев, И.Д. Белашков и др.] // Бранта: Сб. научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. Вып. № 2.- Мелитополь: Бранта.- Симферополь: Сонат.- 1999.- С. 209-218.
- Мацеевская Н. Б. Информация регионального банка данных о возвратах окольцованных птиц. Сообщение 4. Веслоногие, голенастые, чайковые (дополнение) / [Н. Б. Мацеевская, А.И. Кошелев, И.Д. Белашков и др.] // Бранта: Сб. научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. Вып. № 4. - Мелитополь: Бранта.- Симферополь: Сонат.- 2001.- С. 147-150.
- Полиморфизм чайки-хохотуньи (*Larus cachinnans*) в колониях Северного Приазовья / [Кошелев А.И., Загальска М., Пересадько Л.В. и др.] // Чтения памяти А.А. Браунера: Материалы III международной научной конференции.- Одесса: Астропринт.- 2003.- С. 139 –141.

REFERENCES

- Birds of the USSR. Laridae. (1998). (Ilyichev, Zubakin, Eds.). Moscow: Nauka.
- Abundance and distribution of breeding waterbirds in the wetlands of Azov-Black Sea region. (2000). (Siokhin, Ed.). Branta: Melitopol, Kiev.
- Atamas, N.S. (2005). Pattern of introduction of Yello-Legged Gull (*Larus cachinnans* Pall.) into the ecosystems of Middle Dniپر area. Proceed. Second Intern.

Congress on Invasive Species. Rybinsk, Borok.

Grishchenko, V.N., Gavriuk, M.N., & Yablonovskaia-Grishchenko, Ye. D. 2006).

Dynamics of number of Yellow-Legged Gull in the colony of Kanev HEP in 1991-2006. Ukraine avifauna. 3, 59-64.

Dubinina-Pakhushcha, Yu. Yu. (2012). Banding results of seasonal movement and territorial pattern of Yellow-Legged gull from Dolgiy Island of Molochniy Estuary (Northern-Western Azov Sea area). Nature .Anhology. Biological Sciences. 17, 93-108.

Atamas, N.S. (2007). Ecological features of Yellow-Legged gull in breeding season on closed continental reservoirs of Ukraine. Vestnik zoologii. 41 (4), 327-336.

Grishchenko, V.N., Yablonovskaia-Grishchenko, Ye.D. (2005). Breeding of Kanev Yellow-Legged gull in Poland. Berkut. 14, 30-32.

Lokhman, Yu.V. (2004). Ecology of Yellow-Legged gull on Taman Peninsula. In: Ecological problems of Taman Peninsula. Krasnodar.

Yudin, K.A., Firsova, L.V. (2002). Fauna of Russia and adjacent countries. Charadriiformes, Skua gulls of Stercoralidae family, and gulls of subfamily Larinae. Saint Petersburg: Nauka.

Matsievskaya, N.B., Koshelev, A.I., & Diadicheva, E.A. (1998). Information of regional data about banding recoveries. Report 1. Pelecaniformes, Ciconiiformes, Laridae. Branta. Transactions of Sc. Papers of Azov-Black Sea Ornithological Station. 1, 130-142.

Matsievskaya, N.B., Koshelev, A.I., & Belashkov, I.D. (1999). Information of regional data about banding recoveries. Report 2. Pelecaniformes, Laridae (supplement). Branta. Transactions of Sc. Papers of Azov-Black Sea Ornithological Station. 2, 209-218.

Matsievskaya, N.B., Koshelev, A.I., & Belashkov, I.D. (2001). Information of regional data about banding recoveries. Report 4. Pelecaniformes, Ciconiiformes, Laridae (supplement). Branta. Transactions of Sc. Papers of Azov-Black Sea Ornithological Station. 4, 147-150.

Koshelev, A.I., Zagalska, M., Peresadko, L.V. (2003). Polymorphism of Yellow-Legged gull (*Larus cachinnans*) in the colonies of Northern Azov Sea area. Readings from A.A. Browner. Proceed. of Third Int. Sc. Conf. Odessa: Astroprint.

Поступила в редакцію 10.05.2013

Как цитировать:

Ю.Ю. Дубініна, О.І. Кошелев, В.О. Кошелев, Л.В. Пересадько (2013). Сезонне розміщення жовтоногого мартіна *Larus cachinnans* pallas, 1811 островів Обитічної затоки (Північно-західне Приазов'я). Біологічний вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2 (8), 70-86. **crossref**
[http://dx.doi.org/10.7905/bbmsspu.v0i3\(6\).543](http://dx.doi.org/10.7905/bbmsspu.v0i3(6).543)

© Дубініна, Кошелев О., Кошелев В., Пересадько, 2013

Users are permitted to copy, use, distribute, transmit, and display the work publicly and to make and distribute derivative works, in any digital medium for any responsible purpose, subject to proper attribution of authorship.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 3.0 License](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).